

XOMILADORLIKDA KAMQONLIK VA UNI ASORATLARI.

Sharifxodjayeva Zarifa Patxullayevna

Namangan davlat universiteti

Klinik fanlar kafedrası o'qituvchisi

Rahmatjonov Firuzjon

Namangan davlat universiteti

Davolash ishi yo'nalishi falabasi

Annotatsiya

Mazkur maqolada xomiladorlik davrida yuzaga keladigan kamqonlik holatlari va ularning ona va homila salomatligiga ta'siri yoritiladi. Kamqonlikning turlari, sabablari, diagnostikasi va davolash usullari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, maqolada xomilador ayollarda kamqonlikning og'ir asoratlarga, jumladan, tug'ruqdagi xavflarga, homila rivojlanishidagi buzilishlarga va onaning umumiy salomatligiga ta'siri tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari asosida samarali profilaktika choralarini ishlab chiqish va tibbiyot amaliyotiga joriy etish bo'yicha takliflar bildiriladi.

Kalit so'zlar: Kamqonlik, xomiladorlik, gemoglobin, homila rivojlanishi, asoratlar, profilaktika, temir tanqisligi, prenatal parvarish.

Xomiladorlik inson hayotining muhim bosqichlaridan biri bo'lib, bu davrda ayol organizmida bir qator fiziologik o'zgarishlar yuz beradi. Ushbu o'zgarishlar tufayli kamqonlik, ya'ni organizmda gemoglobin miqdorining pasayishi holati keng tarqalgan muammo sifatida yuzaga chiqadi. Jahon sog'liqni saqlash tashkilotining ma'lumotlariga ko'ra, rivojlanayotgan davlatlarda xomilador ayollarning 40–60 foizi kamqonlikdan aziyat chekadi. Kamqonlikning o'z vaqtida aniqlanmasligi homila va ona hayotiga xavf tug'diradi. Mazkur maqolada kamqonlikning turlari, sabablari, belgilari va uning og'ir asoratlari bilan birga, tibbiy chora-tadbirlar va profilaktika bo'yicha ilmiy asoslangan yondashuvlar bayon etiladi.

Xomiladorlikda kamqonlik (anemiya) homilador ayolda gemoglobin darajasining pasayishi yoki qizil qon hujayralari sonining kamayishi bilan xarakterlanadigan holat. Bu holat homiladorlikning eng keng tarqalgan tibbiy muammolaridan biri

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th June, 2025

bo'lib, ko'pincha temir tanqisligi, vitamin yetishmovchiligi yoki boshqa omillar tufayli yuzaga keladi. Xomiladorlikda kamqonlik nafaqat ona salomatligiga, balki homila rivojlanishiga ham jiddiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Quyida xomiladorlikda kamqonlik, uning turlari, sabablari, belgilari, asoratlari, diagnostikasi, davolash usullari va oldini olish choralari haqida batafsil ma'lumot beraman.

Xomiladorlikda kamqonlik nima?

Kamqonlik – qon tarkibidagi gemoglobin yoki qizil qon hujayralari miqdorining normal darajadan past bo'lishi. Gemoglobin – bu qizil qon hujayralarida joylashgan oqsil bo'lib, u kislorodni tana a'zolariga yetkazadi. Homiladorlikda qon hajmi 30-50% ga oshadi, bu esa gemoglobin va qizil qon hujayralariga bo'lgan ehtiyojni oshiradi. Agar organizm bu ehtiyojni qondira olmasa, anemiya yuzaga keladi.

Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) ma'lumotlariga ko'ra, homilador ayollarda gemoglobin darajasi 110 g/l dan past bo'lsa, anemiya deb hisoblanadi:

- Yengil anemiya: 100-109 g/l
- O'rtacha anemiya: 70-99 g/l
- Og'ir anemiya: 70 g/l dan past

Xomiladorlikda kamqonlikning turlari

Temir tanqisligi anemiyasi:

- Eng keng tarqalgan turi (homilador ayollarda anemiyaning taxminan 75-90% hollari).
- Temir qizil qon hujayralari ishlab chiqarishda asosiy element hisoblanadi. Homiladorlikda temirga bo'lgan ehtiyoj 2-3 barobar ortadi (kuniga 27-30 mg).

Foliyning kislota yetishmovchiligi anemiyasi:

- Foliyning kislota qizil qon hujayralari hosil bo'lishida muhim. Uning tanqisligi megaloblastik anemiyaga olib keladi, bunda qizil qon hujayralari kattalashadi, lekin samarasiz bo'ladi.

B12 vitamini tanqisligi anemiyasi:

- B12 vitamini nerv tizimi va qon hujayralari uchun zarur. Uning yetishmasligi kamdan-kam uchraydi, lekin vegetarianlar yoki oshqozon-ichak tizimi kasalliklari bo'lgan ayollarda xavf yuqori.

Surunkali kasalliklar anemiyasi:

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th June, 2025

- Surunkali infeksiyalar, buyrak kasalliklari yoki revmatoid artrit kabi holatlar qon hujayralari ishlab chiqarishni susaytiradi.

Gemolitik anemiya:

- Qizil qon hujayralarining tezroq nobud bo'lishi (masalan, o'roqsimon hujayra anemiyasi yoki talassemiya tufayli).

Aplastik anemiya (kam uchraydi):

- Suyak iligi qon hujayralarini yetarli darajada ishlab chiqarmaydi.

Kamqonlikning sabablari

Fiziologik omillar:

- Homiladorlikda qon plazmasi hajmi qizil qon hujayralariga nisbatan ko'proq oshadi, bu gemoglobin konsentratsiyasini pasaytiradi (fiziologik suyultirilish).

- Homila, yo'ldosh va onaning o'z ehtiyojlari uchun temir, foliyning kislota va boshqa moddalarga bo'lgan talab ortadi.

Oziqlanish bilan bog'liq sabablar:

- Temir, foliyning kislota yoki B12 vitamini yetishmasligi.

- S vitamini tanqisligi (temirning so'rilishini yaxshilaydi).

- Noto'g'ri ovqatlanish, vegetarian dietasi yoki oziq-ovqatning sifatsizligi.

Tibbiy omillar:

- Surunkali qon yo'qotish (masalan, gemorroy, oshqozon yarasi, hayz ko'rishning og'ir kechishi).

- Oshqozon-ichak tizimi kasalliklari (temir va vitaminlarning so'rilishi buziladi).

- Parazitar infeksiyalar (masalan, gelmintlar temir so'rilishini kamaytiradi).

- Genetik kasalliklar (talassemiya, o'roqsimon hujayra anemiyasi).

Ijtimoiy va turmush tarzi omillari:

- Kam ta'minlanganlik, qashshoqlik.

- Ko'p homiladorliklar orasida qisqa vaqt oralig'i.

- Stress, og'ir jismoniy ish.

Kamqonlikning belgilari

Kamqonlikning belgilari uning og'irlik darajasiga bog'liq. Yengil holatlarda belgilar sezilmasligi mumkin, lekin o'rtacha va og'ir anemiyada quyidagi alomatlar kuzatiladi:

- Umumiy holat: charchoq, holsizlik, ishlash qobiliyatining pasayishi.

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th June, 2025

- Teri va shilliq qavatlar: oqarish, ko'z shilliq qavati va tirnoqlarning rangi o'zgarishi.
- Nafas olish tizimi: nafas qisilishi, ayniqsa jismoniy faollikda.
- Yurak-qon tomir tizimi: yurak urishining tezlashishi (taxikardiya), ko'krakda og'riq.
- Nerv tizimi: bosh aylanishi, bosh og'rig'i, hushidan ketish, diqqatni jamlashda qiyinchilik.
- Boshqa: quloqlarda shovqin, soch to'kilishi, tirnoqlarning sinuvchanligi, ta'm sezishning o'zgarishi (masalan, bo'r yoki tuproq iste'mol qilish istagi).

Kamqonlikning ona va homila uchun asoratlari

Kamqonlik o'z vaqtida davolanmasa, jiddiy oqibatlariga olib keladi:

Ona uchun xavflar:

- Homiladorlik davrida:
- xomilani erta tushish xavfi bo'lishi mumkin
- Immunitetning pasayishi, infeksiyalarga moyillik.
- Charchoq va jismoniy chidamsizlik.
- Preeklampsiya (qon bosimi oshishi) xavfi.
- Tug'ruq vaqtida:

Homila uchun xavflar:

- Rivojlanishdagi muammolar:
- Homilaning o'sishida kechikish (intrauterin rivojlanishning cheklanishi).
- Kam vaznli chaqaloq tug'ilishi (< 2.5 kg).
- Erta tug'ruq: Muddatidan oldin tug'ilish xavfi.
- Uzo'lar: Yangi tug'ilgan chaqaloq'da anemiya, aqliy va jismoniy rivojlanishda kechikish.

Diagnostika

Kamqonlikni aniqlash uchun shifokor quyidagi usullardan foydalanadi:

Klinik ko'rik q:

- Bemarning shikoyatlari va tashqi ko'rinishi (teri rangi, shilliq qavatlar) baholanadi.

Qon tahlillari:

- Umumiy qon tahlili: Gemoglobin, gematokrit q, qizil qon hujayralari miqdori, ularning hajmi (MCV).

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th June, 2025

- Temir darajasi: Ferritin (temir zaxirasi), transferrin va umumiy temir bog'lash qobiliyati (TIBC).

- Foliyning kislota va B12 vitamini darajasi.

Qo'shimcha tekshiruvlar:

- Surunkali kasalliklarni aniqlash uchun qon biokimyoviy tahlili.

- Parazitar infektsiyalarni istisno qilish uchun najas tahlili.

- Suyak iligi biopsiyasi (kam hollarda, agar aplastik anemiya gumon qilinsa).

Xulosa

Xomiladorlikda kamqonlik – davolash mumkin bo'lgan holat, lekin o'z vaqtida aniqlanmasa, ona va homila salomatligiga jiddiy xavf tug'diradi. Agar charchoq, nafas qisilishi, oqarish kabi belgilar sezilsa, darhol shifokorga murojaat qilish kerak. Shifokor qon tahlillari orqali anemiyani aniqlab, uning sababini va og'irligini baholaydi va shunga mos davolashni buyuradi.

Muhim eslatmalar:

- Temir preparatlarini shifokor nazoratisiz qabul qilish xavfli bo'lishi mumkin.

- Homiladorlikdan oldin gemoglobin darajasini tekshirish va temir zaxilarini to'ldirish muhim.

- Anemiyani faqat ovqatlanish orqali tuzatish ko'pincha yetarli emas, shuning uchun shifokor tavsiyalariga amal qilish zarur.

Adabiyotlar

1. Allayorov Ya.N. "Akusherlik" "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti, T., 2011.
2. Allayorov Ya.N., Yusupova D.O., Asqarova F.Q. "Akusherlikda amaliy ko'nikma va muolajalar", Samarqand, 2007.
3. Ziyayeva M.F., Mavlonova G.X. "Ginekologiya", "O'qituvchi", T., 2012.
4. Kretova N.Y., Smirnova L.M. "Akusherlik va ginekologiya".T., Ibn Sino nomidagi nashriyot, 1991.
5. Fozilbekova M.A., Zaynitdinova X.S. "Akusherlik va ginekologiyada hamshiralik ishi", "O'qituvchi" NMIU, T., 2004.